HebrewBooks.org ©Moznaim Publishers. No commercial use allowed.

אישתני מגמל. שדומה לאמו במקלת סימנין: **אסור באכילה.** ומאן שמעת ליה הך סברא ר"ש (ב) ואם לאשו ורובו כו' וקס"ד דמדקתני להו בהדי הדדי ש"מ דאפי' לאכילה בעי ר"ש לאשו ורובו: **מדשנקט לאכילה.** דאיירי בריש"א וקס ליה אבכורה ולא (ג) אמר אם לאשו ורובו דומה לאמו מותר באכילה ש"מ לאכילה (ג) סגי במקלת סימנין: **לבכורה אלטריך.** ולעולם בתרוייהו בעינן לאשו ורובו: **זה אי אתה אוכל.** גמל אפי' טולד מן הפרה: **אבל אתה אוכל אחר הבא בסימן אחד.** של אמו כלומר שדומה לאמו במקלת כגון טמא שנולד מן הטהור ודומה לאמו במקלת: **שה כשבים.** שה הבא משני כבשים: **להפיר אם המותר.** דכיון דאביו ואמו טהורים לא אילטריך האי קרא דאף זה מתאכלו[1] למיסריה: **מ"מ.** מדכתיב שה שה תרי זימני שמע מיניה דאפי' מלד האם ולא מלד האב: **קרי ליה טמא.** לקולא שנולד מן הטהור: **רר"ש.** דאסר ליה היכא דאין בו מקלת סימנין וקאמר דאם יש לו סימן אחד של טהרה שדומה לאמו במקלת מותר: **ופליג עליה בחדא.** דר' שמעון בעי לאשו ורובו: **ואיכא דמקשי.** קושיא להך בריתא ומתוך הקושיא משיב דבר לשואל אי בעי ר' שמעון לאשו ורובו לאכילה או לא: **מי מיעברא.** טהורה מטמא דקתני ועבורו מן הטמא: **חוץ מר' אליעזר ומחלוקתו.** שמולקין בכוי בפ' אותו ואת בנו בשחיטת חולין (דף עט:) אם אותו ואת בנו נוהג בו וקתני כוי הבא מן המיים ומן הלבייה אלמא היה מתעברת מבהמה לדבריהם: **ואמר ר' ירמיה.** האי עבורו מן הטמא דקאמר היינו שנתעברה מן הקלוט שפרסומתו קלוטות כגמל וכן פרה הוא ואליבא דר' שמעון קרי ליה טמא וכנו מותר אם דומה לאמו בסימן אחד אלמא לאכילה לא בעי ר"ש לאשו ורובו: **זה וזה גורם.** ההיתר והאיסור גורמין לזה שיבא (ד) הוא טמא ואמו טהורה: **ולד טריפה.** ואביו תמיס הרי זה וזה גורם: **דא"כ.** דעבורו מן הטמא אסור לכתוב שה כשבים ועזים: **מיא עול מיא נפוק[2] והאי דעכירי הבלא דבישרא הוא.** מחמת חמימות וסרחון הבשר: מטמא

שמע מינה לאכילה נמי בעי ר"ש ראשו ורובו. דמשמע שאין בו כי אם שני חלוקין מדלא קתני חלוק שלישי ולימא אם יש בו מקלת סימנין מותר באכילה והדר ליתני ואם לאשו ורובו דומה לאמו מייב בבכורה והשתא (ו) ריש"א (ה) וסיפא רבותא קמשמע לן דרישא קתני שילדה מין טמאה דאסור אף באכילה וסיפא דקתני (ז) לאשו ורובו דומים לאמו מייב אף בבכורה: **זה אי אתה אוכל.** גמל ושפן (ח) כתיבי בקרא אבל אתה אוכל הבא בסימן אחד לאו בסימני טהרה (ט) אייר דממעלה גרה וממפריסי הפרסה אלא בדמי למקלת סימנין לאמו ביד ובגמל ואפילו בצמרו: (ו) תיבת ולד הוא ר"ת ולאו דוקא: (ז) אליעזר דריש מדכתיב שה שה תרי זימני כדאיתא לקמן בשמעתין והשתא כבש דר' יהושע ושה דר' אליעזר: (ח) תיבת הלשון נמחק: (ט) ר"א דההוא שה דבא: (י) לפרש דהאי לא בא הכתוב הוי כמו: (כ) דה"ק ת"ל שה שה דנפקא לן מיניה עיבורו מן הטהור הלכך אייתר לן דה להוסיף על המותר להתיר אף עיבורו מן הטמא: (ל) לקמן משום נמחק: (מ) לאכילה נמי פשטיה דבעי: (נ) יולדת כו' ניחא דפליגי בזה וזה גורם אבל למ"ד: (ס) אמו ועיבורה ולבסוף: (ע) סברי זה וזה גורם מותר גבי שאור של חולין ושל תרומה: (פ) ממנה כרכר (תיבת עצים ל"ש) אלא משום דר' יהושע הוזכר תיבת לדבי נמחק: (צ) גורם ובפ' אוא"ב: (ק) האב גבי פלוגתא דרבי יהודה משום: (ר) ושייך זה וזה גורם והיכא דהאיסור רבה ע"י תערובות נקט לישנא דחוששין דזרע האב דכל חד וחד לחודיה שרי ומיהו: (ש) גורם להוי יחשב כחד גורם וליתסר:

אישתני מגמל שפיר דמי או דלמא לא שנא (א) ת"ש בהמה טהורה שילדה מין בהמה טמאה אסור באכילה ואם דומה ראשו ורובו לאמו חייב בבכורה שמע מינה לאכילה נמי בעי ר' שמעון ראשו ורובו לא לבכורה דוקא דיקא נמי דקא שבקה לאכילה וקם ליה אבכור ש"מ לבכורה הוא דבעי ר' שמעון ראשו ורובו אבל לאכילה לא לעולם אימא לך לאכילה נמי בעי ובכורה איצטריך סד"א הואיל וכתיב [1] אך בכור שור עד (ב) שיהא הוא שור ובכורו שור ולא תיסגי ליה בראשו ורובו עד דאיכא כוליה קמשמע לן ת"ש [2] אך את זה לא תאכלו ממעלי הגרה וממפריסי הפרסה (ג) זה אי אתה אוכל אבל אתה אוכל הבא בסימן אחד ואי זה זה הבא בסימן אחד זה טמא הנולד מן הטהור ועבורו מן הטהור יכול אפילו עבורו מן הטמא ת"ל [3] שה כשבים ושה עזים (ד) עד שיהא אביו כבש ואמו כבשה דברי ר' יהושע ר' אליעזר אומר לא בא הכתוב להתיר את המותר אלא להוסיף על המותר ואיזה זה טמא הנולד מן הטהור ועבורו מן הטמא או אינו אלא עבורו מן הטהור תלמוד לומר (ה) שור שה כשבים ושה עזים מכל מקום קרי ליה טמא כרבי שמעון וקאמר אבל אתה אוכל הבא בסימן אחד האי תנא סבר ליה כוותיה בחדא ופליג עליה בחדא ואיכא דמקשי ומותיב עבורו מן הטמא מי מעברא והאמר ר' יהושע בן לוי לעולם אין מתעברת לא טמאה מן הטהור ולא טהורה מן הטמא ולא גסה מן הדקה ולא דקה מן הגסה ולא בהמה מן חיה ולא חיה מן בהמה חוץ מר' אליעזר ומחלוקתו שהיו אומרים חיה מתעברת מבהמה וא"ר ירמיה דאיעבר מקלוט בן פרה ואליבא דרבי שמעון קאמר (ו) וקאמר אבל אתה אוכל הבא בסימן אחד האי תנא סבר לה כוותיה בחדא ופליג עליה בחדא למימרא דרבי אליעזר סבר זה וזה גורם מותר ור' יהושע סבר זה וזה גורם אסור והא איפכא שמעינן להו (ז) (ח) ולד טריפה רבי אליעזר אומר (ט) לא יקרב לגבי מזבח (י) ורבי יהושע אומר (יא) יקרב לגבי מזבח בעלמא סבר ר' אליעזר זה וזה גורם אסור ושאני הכא דאם כן נכתוב קרא (יב) שה כשבים ועזים שה ושה למה לי אי שמע מינה שה מכל מקום ורבי יהושע אמר לך בעלמא זה וזה גורם מותר והכא אם כן לכתוב קרא שור (יג) כשב ועז כשבים ועזים למה לי ש"מ עד שיהא אביו כבש ואמו כבשה ת"ש רבי שמעון אומר גמל גמל שני פעמים אחד גמל הנולד מן הגמל ואחד גמל הנולד מן הפרה ואם ראשו ורובו דומה לאמו מותר באכילה שמע מינה לאכילה נמי בעי רבי שמעון ראשו ורובו שמע מינה: שהיוצא מן הטמא וכו': בעו מינה מרב ששת מי רגלים של חמור מהו ותיבעי (יד) (ליה) דסוסים וגמלים דסוסים וגמלים לא מיבעיא להו דלא עכירי ולא דמו לחלב מיא עול מיא נפוק כי קמיבעיא להו דחמור דעכירי ודמו לחלב מאי [2] מגופיה קא מימצצי ואסירי או דלמא מיא עול מיא נפוק והאי דעכירי הבלא דבישרא הוא אמר להו רב ששת תניתוה שהיוצא מן הטמא טמא והיוצא מן הטהור טהור מטמא לא קאמר אלא מן הטמא

(א) [לעיל ה: וש"נ], ג) [נ"ק עת.], ג) תולין נמ. תמורה ל: [זבחים עד:], ד) [במשנה דתמורה ל: לא מכר ר' יהושע לכן בריית"א היא כמ"ש תוס' תולין ד"ה אלא הא], ה) [לרון], ו) לא מתאלו ל"ק, ז) ריש"ל יומר דבותא מסיפא קמ"ל ל"ק, ח) בקרא הס"ד ואח"כ ד"ה אבל אתה כו' ל"ק, ט) ל"ל ולאו דוקא ל"ק, י) מקרא זה דר' אליעזר בא להתיר כו' ל"ק, כ) ספחים ס:, ל) ל"ק, מ) נ"ל שור ר"ל זרע האב,

תורה אור השלם

1. אַךְ בְּכוֹר שׁוֹר אוֹ בְכוֹר כֶּשֶׂב אוֹ בְכוֹר עֵז לֹא תִפְדֶּה קֹדֶשׁ הֵם אֶת דָּמָם תִּזְרֹק עַל הַמִּזְבֵּחַ וְאֶת חֶלְבָּם תַּקְטִיר אִשֶּׁה לְרֵיחַ נִיחֹחַ לַיְיָ: במדבר יח יז
2. אַךְ אֶת זֶה לֹא תֹאכְלוּ מֵעֹלֵי הַגֵּרָה וּמִמַּפְרִיסֵי הַפַּרְסָה אֶת הַגָּמָל כִּי מַעֲלֵה גֵרָה הוּא וּפַרְסָה אֵינֶנּוּ מַפְרִיס טָמֵא הוּא לָכֶם: ויקרא יא ד
3. זאת הַבְּהֵמָה אֲשֶׁר תֹּאכְלוּ שׁוֹר שֶׂה כְּשָׂבִים וְשֶׂה עִזִּים: דברים יד ד

הגהות הב"ח

(א) **גמרא** וממפריסי הפרסה את הגמל זה אי אתה אוכל אבל אתה אוכל הבא בסימן אחד זה דומה לאמו אסור ר"ש וקתני ואם דומה לאמו: (ג) ד"ה מדשנקט לאכילה לא בעי ראשו ורובו אלא סגי במקלת סימנין:

מוסף רש"י

ולד טריפה כו' לא יקרב. בפרק כל אתמורים נמקמת תמורה (לא.) מפרש טעמא (זבחים עד:). אלא להדיוט ד"ש מותר דלאו מנופה קא רבי (תמורה ל:).

רבינו גרשום

אישתני מגמל אפי' מקצת שפיר דמי באכילה. או דלמא לא שנא דלגבי אכילה בעי נמי ראשו ורובו: ת"ש בהמה טהורה שילדה מין בהמה טמאה אסור באכילה. הא ברייתא ר' שמעון היא דאיהו אמר דאסור באכילה וקתני אם דומה ראשו ורובו לאמו חייב בבכורה ש"מ דה"א נמי לאכילה בעי ר' שמעון ראשו ורובו לא לבכורה דוקא כלל: זה אי אתה אוכל את הגמל וגו' אבל אתה אוכל הבא בסימן אחד דהיינו דאם יש בו מקצת סימן דומה: ת"ל שה כשבים ושה עזים. ריבה עד שיהא אביו כבש ואמו כבשה: לא בא הכתוב להתיר את המותר. כשיהא אביו נמי כבש אלא להוסיף על המותר ואיזה זה זה תאכלו: או אינו. דבעי נמי קרא אלא עבורו על הטהור והיינו להוסיף על המותר להחמיר דולד הוי טמא ולעולם בעינן נמי קרא עיבורו מן הטהור ת"ל שה כשבים מכל מקום וכיון דאמו כבשה אע"ג דלאו אביו כבש: קרי ליה טמא כו' שמעון. כלומר מדקתני בהאי לישנא ואיזה זה זה טמא שנולד מן הטהור ולא קתני זה היוצא מן הטהור ש"מ דלר' שמעון קאמר דלר' שמעון הוי טמא גמור וקאמר אבל אתה אוכל בסימן אחד היינו מקצת סימן וש"מ דלא בעי ראשו ורובו: האי תנא סבר ליה כותיה בחדא. שטמא שנולד מן הטהור טמא: ופליג עליה בחדא. דאילו ר' שמעון סבר דאינו מותר באכילה עד שיהא ראשו ורובו דומה לאמו כדאמרינן גבי בכורה והאי תנא סבר אפילו מקצת סימן שרי באכילה: ואיכא דמקשי. לבריתא ומותיב ומן פירוקא דמפרק מיפשט בעיין: חוץ מר' אליעזר ומחלוקתו. גבי כוי כדאמר איזהו כוי שנחלקו בו ר' אליעזר וחכמים זה תיש הבא על הצביה אבל שאר רבנן לא אמרי דמיעברא ומפרק מאי עיבורו מן הטמא לא טמא ממש אלא א"ר ירמיה דאיעבר מקלוט שאין פרסות סדוקות בן פרה. ומדקרי להאי קלוט טמא דאמר היינו עיבורו מן הטמא ש"מ כר' שמעון קאמר דטמא היוצא מן הטהור טמא

שיטה מקובצת

(א) לא שנא. סימן בהמ"ה א"ך גמ"ל: (ב) לומר שה (תיבת שור נמחק) ס"א שה מ"מ: (ג) קאמר וכרבי שמעון וקאמר: (ד) להו דתנן ולד: (ה) לא יקרב לגבי מזבח. וה"ה דאף להדיוט אסור כיון דזה וזה גורם אסור ונקט למזבח לרבותא דלר' יהושע שרי אף ליקרב. תוס' חיצוניות: (ו) קרא שור כשבים ועזים שה למה לי: (ז) שור שה כשב ושה עז כשבים ועזים תיבת ועז נמחק: (ח) ולא תאני אם ראשו: (ט) שיבא שאביו טמא: (י) נפיק ושרי והאי: (יא) רישא רבותא קמ"ל וסיפא: (יב) דקתני כשראשו ורובו דומים לאמו דחייב אף בבכורה: (יג) ושפן דכתיבי בקרא: (יד) טהרה דמעלה גרה ומפריסי הפרסה איירי אלא בדמי במקצת סימנין לאמו ביד ובגמל ואפילו בצמרו: (טו) תיבת ולד הוא ר"ת ולאו דוקא: (טז) אליעזר דריש מדכתיב שה שה תרי זימני כדאיתא לקמן בשמעתין והשתא כבש דר' יהושע ושה דר' אליעזר: (יז) תיבת הלשון נמחק: (יח) ר"א דההוא שה דבא: (יט) לפרש דהאי לא בא הכתוב הוי כמו: (כ) דה"ק ת"ל שה שה דנפקא לן מיניה עיבורו מן הטהור הלכך אייתר לן דה להוסיף על המותר להתיר אף עיבורו מן הטמא: (כא) לקמן משום נמחק: (כב) לאכילה נמי פשטיה דבעי: (כג) יולדת כו' ניחא דפליגי בזה וזה גורם אבל למ"ד: (כד) אמו ועיבורה ולבסוף: (כה) סברי זה וזה גורם מותר גבי שאור של חולין ושל תרומה: (כו) ממנה כרכר (תיבת עצים ל"ש) אלא משום דר' יהושע הוזכר תיבת לדבי נמחק: (כז) גורם ובפ' אוא"ב: (כח) האב גבי פלוגתא דרבי יהודה משום: (כט) ושייך זה וזה גורם והיכא דהאיסור רבה ע"י תערובות נקט לישנא דחוששין דזרע האב דכל חד וחד לחודיה שרי ומיהו: (ל) גורם להוי יחשב כחד גורם וליתסר:

רבינו גרשום (המשך)

וקאמר אבל אתה אוכל הבא בסימן א' ש"מ דלא בעי ר' שמעון ראשו ורובו דומה לאמו לעולם בעי והאי תנא סבר לה כוותיה בחדא וכו' כדאמרינן מעיקרא: למימרא. מאי דר' אליעזר דשרי עבורו מן הטמא משום דסבר כיון דאמו טהורה אע"ג דאביו טמא כיון דזה וזה גורם הולד יש בו הגרמה דטהור ומותר: ור' יהושע סבר זה וזה גורם אסור. עד שיהא אביו ואמו טהורים דהגורמים שניהם טהורים: והא איפכא שמעינן להו ולד טרפה. אע"ג דאביו לאו טרפה אלא טהור שלם: ר' אליעזר אומר לא יקרב. למזבח אלמא דסבר ר' אליעזר זה וזה גורם אסור ור' יהושע סבר דמותר. לעולם בעלמא כגון לגבי מזבח בר' אליעזר דזה וזה גורם אסור שאני הכא לגבי אכילה א"כ הוא דזה וזה גורם אסור לכתוב קרא שור כבשים ועזים דהוי משמע עד שיהא אביו ואמו כבש שה שה למה לי ש"מ דזה וזה גורם מדגלים של חמור. מה הן בשתיה. מיא עול מיא נפק. כלומר מים צלולים שתה מים צלולין מוציאין לפיכך מותרין: מאי. האי דעכירו נימא משום הכי דמגופיה מאבריו קא מימצצי ואסירי דהוו כחלב שמתמצין מן הגוף ואסירי או דלמא אין מתמצצין אלא על מיא עול מיא נפיק והאי דעכירי משום הבליה מחמת חמימות הבשר הוא ומותרין שאינן מתמצצין מגופו: מטמא לא קאמר. דאי אמר הכי הוה משמע כל מה שיוצא מטמא בין עכירי בין לא עכירי: אלא מן

כד א מיי' פ"ד מהל' תמורה הל' ט ופ"ג מהל' איסורי מזבח הל' יב: כה ב מיי' פ"ד מהל' מאכלות אסורות הלכה כ טור ש"ע י"ד סימן פא סעיף ה: